

Steine 94, 3. सक्त्तप्रज्ञ der Stier mit tausend Hörnern: die Sonne AV. 13, 1, 12. eben so nach Sij. RV. 7, 53, 7, wo nach dem Zusammenhange eher der Mond zu verstehen ist. — पदन्यगोषु वृषभो वत्सानो जनपेक्षत्म् M. 9, 50, 123. षोडशाः (so ist mit der v. l. zu lesen) fünfzehn Kühe und ein Stier 124. 11, 116. 127. 180. स्तेत MBh. 2, 415. R. 2, 43, 12 (42, 11 Gorr.). ऽस्कन्ध adj. 3, 74, 26. MBh. 3, 17130. R. 5, 35, 26. Varāh. Bṛh. S. 61, 5. 7. 87, 22. Verz. d. B. H. No. 897. Verz. d. Oxf. H. 123, a, 34. Hir. 46, 13. Ćiva's Stier Kathās. 110, 52. मत्ता° R. 4, 41, 58. der Stier im Thierkreise Weber, Nax. 2, 358, N. 1. Varāh. Bṛh. S. 102, 1. Bṛh. 1, 13. 27 (25), 4. Bṛh. P. 5, 21, 4. — b) der Stier als Bild der Grösse, Macht u. s. w.: der Stärkste, Grösste, Erste, Beste; Anführer, Herr u. s. w. H. an. Med. चर्षणीनाम् Agni RV. 8, 1, 8. Indra 18, 1. Brhaspati 3, 62, 6. त्रितीनाम् 1, 177, 3. 6, 32, 4. 7, 98, 1. 10, 187, 1. जनीनाम् 1, 177, 1. कृषीनाम् 7, 26, 5. मृतीनाम् 6, 17, 2. AV. 13, 1, 33. पृथिव्याः RV. 6, 44, 21. 49, 6. सताम् 2, 1, 3. स्तिषीनाम् 7, 5, 2. 2, 30, 8. दिवा रजसः पृथिव्याः Vāṭak. 9, 3. श्रोषीनाम् AV. 7, 39, 1. मरुत्वन् Indra RV. 2, 33, 6. 6, 19, 11. 47, 5. यः पत्यते वृषभो वृष्यानाम् Indra 22, 1. 1, 33, 10. 166, 1. 4, 17, 8. 5, 32, 6. वृषी 7, 49, 1. Agni 1, 31, 5. 3, 4, 3. 15, 8. 4. 5, 12, 1. Mitra-Varuṇa 5, 63, 2. Brhaspati 1, 190, 1. 8. Vishṇu MBh. 13, 6977. Pāṇā. 4, 3, 91. उपमं मृधोनो ज्येष्ठं च वृषभाणाम् Vāṭak. 5, 1. RV. 8, 82, 1. चर्षणीप्र AV. 4, 24, 3. — यत्र तमस्मान् वृषभो भर्ता भृत्यान् (so ed. Bomb.) न शाधि हि R. 2, 105, 8. वृक्षीनाम् MBh. 3, 1852. इत्वाकु° R. 3, 71, 16. मुनि° 1, 21, 18 (20, 24 SCHL.). नर° 2, 18, 56 (21, 63 SCHL.). Spr. (II) 1038, v. l. म-लि° Kathās. 17, 170. 40, 8. गीर्वाण° Bṛh. P. 3, 16, 32. शार्ङ्गल° R. Gorr. 1, 49, 3. — 2) m. ein best. Heilkrant, = ऋषभ, वृष AK. 2, 4, a, 4. — 3) m. Ohrhöhle Unādis. im CKDr. — 4) m. N. des 28ten Muhūrta Ind. St. 10, 296. — 5) m. Bein. eines Mannes Daṣadju RV. 1, 33, 14. 6, 26, 4. N. pr. eines von Vishṇu besiegtten Asura Hariv. 2360 (ऋषभ die neuere Ausg.). वृषभासुरविधंस्तिन् Kṛṣṇa Pāṇā. 4, 1, 32. N. pr. eines der Söhne des 10ten Manu Mān. P. 94, 15. eines Kriegers MBh. 6, 3997. eines Sohnes des Kuṣāgra Hariv. 1807. fg. (ऋषभ die neuere Ausg.). des Kārtavirja Bṛh. P. 9, 23, 26. N. pr. des 1ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpinī H. 29. Verz. d. Oxf. H. 186, b, 14. H. an. Colebr. Misc. Ess. II, 208. — 6) m. N. pr. eines Berges in Girivraṅga MBh. 2, 799. Hariv. Langl. II, 371 (die gedruckten Ausg. 12394 ऋषभ). R. 4, 41, 58. Kathās. 54, 16. Mān. P. 85, 12. 56, 18. — 7) f. स्त्री N. pr. eines Flusses MBh. 6, 339 (VP. 184). — 8) f. ई a) Wittwe. — b) Mucuna pruriens Wilson nach Ćabdārthak. — Vgl. गो°, मङ्गल°, शत°, वार्षभ und ऋषभ.

वृषभकेतु adj. einen Stier zum Attribut habend; m. Bein. Ćiva's Mānā. 173, 14.

वृषभगति adj. auf einem Stiere reitend; m. Bein. Ćiva's Hia. 8.

वृषभचरित adj. von Stieren verübt: दोषाः Varāh. Bṛh. S. 104, 10 mit Anspielung auf den Namen eines gleichnamigen Metrums (4 Mal — — — — —, — — — — —), welches sonst कृरिणी genannt wird.

वृषभल n. nom. abstr. von वृषभ Stier Kathās. 40, 9.

वृषभघ्न = वृषघ्न 1) adj. einen Stier im Banner habend. — 2) m. a) Bein. Ćiva's Ćabdārthak. bei Wilson; MBh. 3, 1684. 13, 3724. Ha-

ariv. 264. R. 1, 55, 13. R. Gorr. 1, 38, 19. 5, 89, 7. Ragh. 2, 36. Kumāras. 3, 62. Kathās. 110, 58. Weber, Rāmat. Up. 344. Verz. d. Oxf. H. 38, b, No. 95. Verz. d. B. H. 146, b (62). — b) N. pr. eines Wesens im Gefolge Ćiva's MBh. 13, 7103. — c) N. pr. eines Berges (vgl. वृषभ 6) Varāh. Bṛh. S. 14, 5.

वृषभवीथि f. Bez. eines Nuntels der von Venus durchlaufenen Bahn; es umfasst die Nakshatra Maghā, Pūrvaphalgunī und Uttara-phalgunī Varāh. Bṛh. S. 9, 1.

वृषभस्वामिन् m. N. pr. eines Fürsten, Gründers des Geschlechts des Ikshvāku und Vaters des Dravidā, Ćara. 6, 285. 7, 1; vgl. S. 28.

वृषभात (वृषभ + घत) 1) adj. Augen eines Stiers habend MBh. 6, 4883 (ऋषभात ed. Bomb.). R. Gorr. 2, 61, 22. — 2) f. ई die Koloquithen-Gurke Rāśan. im CKDr.

वृषभाङ्ग (वृषभ + अङ्ग) m. Bein. Ćiva's MBh. 13, 3725. 6339. R. Gorr. 2, 25, 86. — Vgl. वृषभघ्न, वृषाङ्ग u. s. w.

वृषभाणु m. N. pr. eines Vaiṣja, Vaters der Rādhā, Verz. d. Oxf. H. 23, a, N. 1. वृषभान ebend. und 25, a, 7. वृषभानु 131, b. 132, a, No. 239. Wilson, Sel. Works I, 175. — Vgl. वार्षभाणवी.

वृषभान्न (वृषभ + अन्न) adj. kräftige Nahrung (oder Soma; s. unter वृषन्) geniessend RV. 2, 16, 5.

वृषभासा f. Indra's Stadt Taik. 1, 1, 60.

वृषभणस् (वृषन् + मनस्) adj. kräftig —, männlich gesinnt, muthig RV. 1, 63, 4. 167, 7. 4, 22, 6.

वृषभण्यु (वृषन् + मन्यु) adj. dass. RV. 1, 131, 2.

वृषय् = वृषाय्; s. वृषयु.

वृषय Unādis. 4, 100. m. = आश्रय Uśval.

वृषयु (von वृषय्) adj. brünstig, ausgelassen: स्तयो न यूये वृषयुः कनि-क्रदत् RV. 9, 77, 6.

वृषरथ (वृषन् + रथ) adj. einen gewaltigen Wagen habend: स्तयीः RV. 1, 177, 2. 5, 36, 5. 6, 44, 19.

वृषरश्मि (वृषन् + र°) adj. gewaltige Zügel oder Stränge habend RV. 6, 44, 19.

वृषराजकेतन m. Bein. Ćiva's Kumāras. 5, 84. — Vgl. वृषकेतन.

वृषल (von वृषन्) Unādis. 1, 108. m. 1) Männlein so v. a. ein geringer Mann, ein gemeiner Kerl; der Kaste nach ein Ćūdra (AK. 2, 10, 1. H. 894. an. 3, 684. Med. I. 134. Halās. 2, 431. = अघार्मिक Gaṭādh. im CKDr.). f. ई P. 4, 1, 63, Schol. ein gemeines Weib, ein Weib aus der Kaste der Ćūdra. सो अघोरत्तै वृषलः पपाद् RV. 10, 34, 11. Nir. 3, 16. Ćar. Ba. 14, 9, a, 12 (proparox.). Ācṛ. Gṛh. 4, 2, 19. 21. Kauṣ. 91. Kīṭṣ. Ća. 14, 2, 80. Līṭṣ. 4, 3, 2. नैको न वृषलैः सह यामातरं गच्छेत् Gorr. 3, 5, 20. M. 3, 164. 249. 4, 108. 140. 8, 16 (= MBh. 12, 3877). 11, 48. Jīśā. 1, 224. MBh. 3, 12916. 13080. 13856. 8, 2098. 12, 3876. 13, 1587. 1882. R. 2, 82, 31. Spr. 3064. 5096. Uttaraṇ. 30, 10 (40, 1). Ind. St. 2, 262 (angeblich Tänzer). Bṛh. P. 1, 16, 21. 17, 1. 9. 2, 7, 38. 5, 9, 18. 9, 21, 7. 12, 1, 20. ऽपति 5, 9, 18. ऽराज 17. वृषली M. 3, 19. 191. 250. 11, 178. MBh. 13, 4281. पितृवैष्मिनि या कन्या रजः पश्यत्यसंस्कृता । अविवाह्या तु सा कन्या जघन्या वृषली स्मृता ॥ Spr. 1777. Kathās. 24, 40. स्ववृष (वृष so v. a. Gatte) या परित्यज्य परवृषे वृषायते । वृषली सा हि (v. l. तु) विज्ञेया